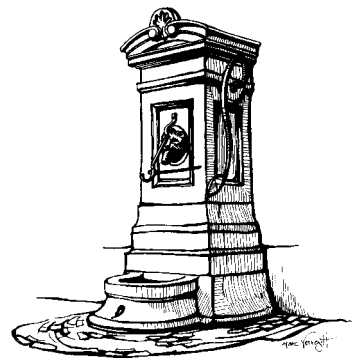

De Poemp

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN

NUMMER 47 □ 05/06/07/2005 □ P309458 □ AK 2560 NIJLEN1

Woord vooraf

Het Nederlands en de Junior-Journalistwedstrijd

Lieve Lezers,
Beste Lezer,

Onlangs werden de laureaten van de opstelwedstrijd van het Davidsfonds op het gemeentehuis ontvangen. Aan de jonge mensen gaf ik graag enkele overwegingen mee over het Nederlands, een taal van cultuur en wetenschap.

Bij het ontstaan van België in 1830 werden de landstalen niet op gelijke voet geplaatst. Het Frans werd de officiële taal. Nochtans was Nederlands toen de taal van meer dan de helft van de bevolking. En in 1906

hield kardinaal Mercier, primaat van België, nog zonder schaamte vol dat het Nederlands niet geschikt was voor hoger onderwijs! Zijne eminentie (?) miskende zo onze taal en de bezieling en inzet van de Vlaamse Beweging.

Wij vinden de wortels van het Nederlands reeds in geschriften van voor 1200, zoals *Het leven van Sint-Servaes* van Hendrik van Veldeke. Simon Stevin schreef er een befaamd wiskundig traktaat in. En Dodoens schreef in het Nederlands een overbekend, fundamenteel werk over plantkunde. Het Nederlands is dus

van oudsher een belangrijke taal voor literatuur en wetenschappen. Zelfs onder Franssprekende voogden leefde onze taal onverwoestbaar voort.

Vandaag dreigt verengelsing. Nu pleiten wij graag voor een grondige kennis van het Engels, laat dat duidelijk zijn. Maar wij bestrijden even resoluut de verdwazing waarmee bijvoorbeeld sommige kortzichtigen ervoor pleiten om universitaire opleidingen in Vlaanderen volledig in het Engels te geven. En wat te zeggen over de dwaze, volledig Engeltalige televisiespotjes die onze eigen Vlaamse Radio en Televisie ons zonder schaamte opsolfert?

Laten wij wel wezen, er is niets mis met het Nederlands. In onze taal kan men zich gedetailleerd, verfijnd uitdrukken. En ondanks alle aanvallen, gisteren en vandaag, leeft onze taal meer dan ooit! Dat werd bijvoorbeeld weer eens bewezen door de enthousiaste deelname van alle scholen uit onze gemeente aan de Junior-Journalistwedstrijd 2005 van het Davidsfonds...

Junior – Journalistwedstrijd

Zich vlot kunnen uitdrukken in zijn moedertaal blijft onverminderd belangrijk, ook in het computertijdperk. Om dit aan te moedigen organiseerden het Davidsfonds van Nijlen en van Kessel nu al voor de 16de keer een opstelwedstrijd. De Junior Journalist 2005 werd ingericht voor het 5de en 6de leerjaar van de basisscholen en voor de 1ste graad van het secundair onderwijs. Thema was deze keer "Ga de misdaad te lijf".

vervolg Woord vooraf

De leerlingen schreven daarover een "misdadig" verhaal. Voor het basis-onderwijs werden na een preselectie in de scholen 35 opstellen ingezonden. Het Githo en het Calasanz Instituut stuurden zo maar eventjes 46 opstellen in.

De plaatselijke jury heeft ondertussen haar taak afgerond. Lokaal werden op 30 april 2005 alvast per reeks

5 leerlingen bekroond op een in samenwerking met het Gemeentebestuur georganiseerde prijsuitreiking.

Wie leest, die schrijft. Wie schrijft, die blijft. Vorig jaar namen in Vlaanderen meer dan 30.000 jongeren deel aan de wedstrijd. Bijna 800 scholen zetten hun leerlingen aan het schrijven! De Davidsfondsafdelingen van Nijlen en Kessel danken de scholen voor de wijze waarop het initiatief elk jaar weer wordt gesteund en feliciteren de winnaars hartelijk!

Walter Caethoven.

De laureaten van de Junior Journalist 2005

Reeks I

Buermans Tanee	129/150
Dupon Katrien	129/150
Van Dort Marieke	129/150
Roelants Daan	128/150
Vervoort Anne	127/150

Reeks II

Huybrechts Björn	121/150
Van den Bril Regilio	119/150
Van Hove Ines	116/150
Janssens Jeroen	115/150
Schoofs Krisje	115/150

Samen met Vacantiegoegens verzorgde de KAV O.-L.-V. een drank- en eetstand. We zien hier bij stoomtrein, v.l.n.r.: Sabine Vermeulen, Cecile Vlaeminck, Maria Verhaegen, José Bossaerts, Maria Kegelaers, Christiane Van Tendeloo.

Het feestweekeinde van 23 en 24 april 2005 is niet onopgemerkt voorbijgegaan. Zeker in Nijlen en Kessel was er gezorgd voor een stevige brok randanimatie. Ondertussen weet zelfs het kleinste kind dat 150 jaar geleden de eerste stoomtrein door onze dorpen reed! Hier een terugblik op een geslaagde viering, met erkentelijke dank aan alle deelnemers!

De Poemp voor het station, v.l.n.r.: Jos Bastiaens, Walter Caethoven, Frans Lens, Hypoliet Budts, Jef Hermans, Flor Dieltjens.

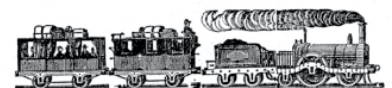
De historische stoomtrein 29013 in het station van Kessel.

Bij vieringen is de 125-jarige Harmonie St.-Cecilia nooit veraf!

Een rits Straatzangers, v.l.n.r.: Annie Van Steenbergen, Paul Van Camp, Stan Leemans, Ward Leemans.

CHEMIN DE FER DE TURNHOUT

terugblik

Harmonie St.-Cecilia viert 100-jarig bestaan

Op 15, 16 en 17 mei 1980 werd er uitbundig gefeest om het 100-jarig bestaan van de maatschappij te vieren. De feestelijkheden werden ingezet met een H. Mis die muzikaal werd opgeluisterd door de muzikanten. In de namiddag was er een academische zitting in de Gildenzaal.

Verdienstelijke leden kregen een ereteken. Jozef Diels kreeg de gouden Leopold II voor zijn 55-jarig lidmaatschap van de Harmonie. Voor 50 jaar muzikant ontving August Cambré van de Woeringestraat de zilveren kroonorde. Eenzelfde medaille werd toegekend aan August Van Houtven en aan August Cambré (brouwer). Emiel De Smedt, Paul Cambré en August Helsen ontvingen de zilveren Leopold II. De dag nadien was er een groot concert in de Gildenzaal, gebracht door de Muziekkapel van de Rijkswacht onder de leiding van Kapitein-Commandant Roland Cardon. Een hoogstaand spektakel dat bijgewoond werd door een talrijk publiek.

Op de derde dag van de feestelijkheden was er een muziekfestival. Hieraan werd deelgenomen door twaalf drumbands, fanfares en harmonies, die al musicerend door de Nijlense straten trokken. De viering werd afgesloten met een concert verzorgd door muziekmaatschappijen uit de omgeving.

In 1982 kreeg Nijlenaar Dirk Boiy de dirigeerstok aangeboden. Onder zijn leiding kwamen meer klassieke stukken op de pupiter. Ook de verbroederingsconcerten met maatschappijen uit Bouwel, Bevel, Pulle en Wiekevorst, die een aanvang hadden genomen onder de vorige dirigent, werden onder zijn leiding voortgezet.

In 1985 werden de statuten van de vereniging nogmaals aangepast en werd de Koninklijke Harmonie een Vereniging Zonder Winstoogmerk.

Kende de Harmonie tijdens haar bestaan gunstige en minder gunstige perioden, zeker is dat zij nog steeds één der bloeiendste verenigingen van Nijlen is. Op muzikaal gebied heeft zij steeds verdienstelijk werk geleverd. Onafgebroken werd er gewerkt aan vernieuwing en verjonging. In 1992 werd gestart met lessen notenleer, gegeven door de eigen muzikanten.

Na 10 jaar onverdroten inspanning om de muzikale kennis van de muzikanten op te voeren, gaf Dirk Boiy in 1992 de leiding over aan Steve Mintjens. Deze dirigent heeft, hoewel hij slechts één jaar de leiding waarnam, toch zijn stempel gedrukt op de muzikale uitvoeringen van de Harmonie. Hij gaf al in 1993 de dirigeerstok in de handen van Georges Moreau. Het was op zijn initiatief dat reeds in dat jaar begonnen werd met een klas notenleer voor zowel ouderen als jongeren. De leerlingen van het 4de, 5de en 6de leerjaar werden hiervoor uitgenodigd. Met 55 leerlingen werd er gestart. De jongeren kregen les van Karin Neels, echtgenote van de dirigent. De ouderen werden opgeleid door de dirigent.

In 1994 gaf voorzitter Staf Prims na 27 jaar voorzitterschap, om gezond-

heidsredenen, de leiding over aan Ludo Cannaeerts, een muzikant bij de Harmonie. Met hem werd het beleid verjongd.

In 1997 nam de huidige dirigent Marc Vandingenen de muzikale leiding over van Georges Moreau. Van toen af werd meer moderne muziek geprogrammeerd.

Muziekscholen

Ook voor de muzikanten is er gedurende het 125-jarig bestaan van de Harmonie heel wat veranderd. De opleiding gebeurt steeds minder door de eigen muzikanten. Voor verjonging kan men nu rekenen op de medewerking van de muziekscholen. Bij het doornemen van de archieven van de Harmonie stelt men vast dat het jaarprogramma van de maatschappij nu en in het verleden zwaar was. Dat programma getuigt van de werkkraft van het bestuur en de inzet van de dirigenten, muzikanten en ereleden. De activiteiten en veranderingen waren veelvuldig en hadden steeds zowel de verbetering van het muzikale peil van de maatschappij als de ontspanning tot doel.

Activiteiten vanaf 1990

Een greep uit de activiteiten van de Harmonie vanaf 1990 tot heden :

- Het jaarlijkse teerfeest rond St.-Cecilia (november) had plaats in het brandweerlokaal en later in zaal "Nova".
- Op 24 juni 1990 : concert in het bejaardentehuis tijdens het tuinfeest.
- Op 25 mei 1991 : reis naar Valkenburg.
- Op 2 augustus 1992: reis naar Floriaden en de Deltawerken in Holland.

- In 1995 werd nogmaals begonnen met een klas notenleer onder leiding van Godelieve Nicasi.

- 2 juni 1996 : voor het eerst in de geschiedenis werd een leerlingen-voordracht gehouden.

- 31 augustus 1996 : reis naar Dinant.

- In 1997 werd een nieuwe vlag aangekocht.

- Van 10 tot 13 juli 1997 werd een bezoek gebracht aan en verbreederd met het Oostenrijkse Güssing.

- In de maanden januari van 1999 tot 2004 werd telkens een weekend doorgebracht in Sunparks, Kempense meren in Mol.

- In 2002 opende de Harmonie haar muziekcafé tijdens de jaarmarkt op tweede paasdag. Ook de kerstmarkt werd opgeluisterd door de Harmonie.

- Op 11 november wordt hulde gebracht aan de gesneuvelden van beide wereldoorlogen.

- Van 1999 tot 2004 werd deelgenomen aan een wandelconcert in Middelkerke-Westende.

- Een succes was ook het concert gegeven in de Nekkerhal in Mechelen.

- De aperitiefconcerten ten voordele van "Kom op tegen kanker" groeiden uit tot een succesvolle traditie. Telkens in het voorjaar is er nog een aperitiefconcert, maar het hoogtepunt blijft het herfstconcert in de Gildenzaal.

- Op 25 augustus 2000, ter gelegenheid van het 120-jarig bestaan van St.-Cecilia, ontving Nijlen 106 gasten uit het Oostenrijkse Güssing : zijn muziekkapel en zijn dansgroep. Een groot vat wijn uit die streek was het verrassingscadeau voor de Nijlense muzikanten. De bezoekers vonden allen onderdak bij de leden en sympathisanten van de Harmonie. Samen brachten zij een concert op het kerkplein en in de Gildenzaal.

- Van 4 tot 12 augustus 2002 was de Harmonie te gast in Güssing om daar deel te nemen aan de Stadsfeesten. Ze werd er hartelijk ontvangen.

Fier poserend voor het Nijlense gemeentehuis : de Harmonie in gloednieuw uniform, anno 1973 - 1974.

Voor de 100-jarige Suske Verelst werd in 1964 een grote viering georganiseerd. Ook de Harmonie stapte (in de gietende regen!) mee op in de stoet, uitgedost in blauwe boerenkiel en -pet plus een roodwitte bollekenszakdoek.

In januari 2000 telde de Harmonie 101 muzikanten. De naoorlogse repetitielokalen waren achtereenvolgens :

- Van 1945 tot 1963 : Café "Belle Vue" bij Zjoke en Staf Van Herck.

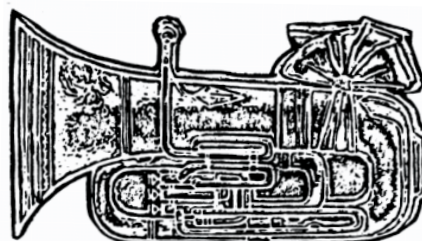
- Van 1963 tot 1987 : Café "De Volksvriend" bij Louis Buyens (alias de Witte Slinke).

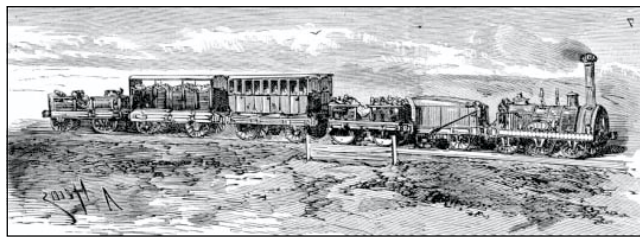
- Van 1987 tot 1993 : de school aan de Kerkeblokken.

- Van 1993 tot op heden : "t Gesticht", het oude rusthuis in de Statiestraat.

(wordt vervolgd)

Hypoliet Budts.

De mannen en vrouwen van de roet

De aanleg van “den ijzeren weg” verstoorde het rustige, sluimerende bestaan van onze dorpen grondig. De weg naar ander werk en (volgens de pastoors!) goddeloos stadsvertier lag voortaan open voor onze boerenmensen. Het spoor sneed dorpen en gehuchten in tweeën. Een groot probleem was dat meestal niet, want op een onbewaakte overweg minder of meer werd blijkbaar niet gekeken in die tijd. Zelfs met de stoomtrein was het leven toen blijkbaar veel minder “gejaagd” dan vandaag. Volgens de overlevering stopte de stoomtrein zo af en toe ook eens in het Goor of ergens tussen Nijlen en Bouwel. Zo’n extra stop leverde de machinist soms, als het varken geslacht was, een hesp op!

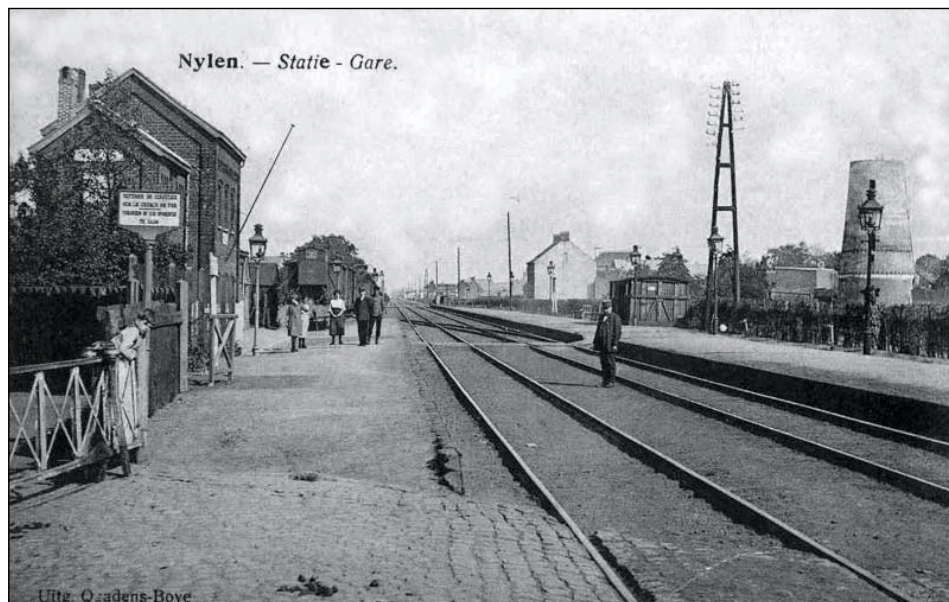
De aanleg van de eerste lijn door de woeste Kempen moet geen sinecure geweest zijn. In de eerste spoorjaren lag de “roet” dan ook bijlange niet zo vast als vandaag. Een ploeg spoorarbeiders moest scheefgeslingerde “bils” regelmatig weer rechten. Om de veiligheid enigszins te kunnen verzekeren, werden de overwegen van de drukste wegen be- waakt. Langs het spoor werden

een rits “roethuizekes” gebouwd, waarin uitsluitend spoorwegpersoneel mocht wonen. Vaak werkte de man bij het spoor en werd de bareel “gedraaid” door de vrouw. Op het grondgebied van Nijlen herinneren wij ons nog zulke huisjes aan de Goorstraat, de Molenstraat, de Rector de Ramstraat, de Hellevoortstraat, de Boshhoek en de Looystraat. En zowel de oude als de nieuwe

Op de achtergrond zien we het inmiddels verdwenen “roethuisje” van de Boshhoek te Nijlen. Een deel van het gebouwtje werd opgetrokken in 1855. Na de overname van de spoorlijn door de Staat, werd het huisje aanzienlijk uitgebreid. (Foto verzameling Vercammen).

“statie” werden bewoond. Aan de Molenstraat woonde er de familie Celis – Verslegers, aan de Rector de Ramstraat de familie Gust Stoelen – Clissen, aan de Looystraat Hortance

< < Het eerste station van Nijlen. De foto dateert van vóór de elektrificatie van onze gemeente in 1928. De perrons worden nog spaarzaam verlicht met petroleumlampen. Op de achtergrond links zien we de loskade, rechts van het spoor de molen Verbist zonder wieken. Op de voorgrond een typisch Belgische “rolbareel”. Bemerkt ook de enkele telefoonlijnen, die toen nog in volle, blanke draad getrokken werden. Helemaal achteraan zien we de overweg van de Bevelsesteenweg. (Foto: verzameling Lode Van Dessel).

Helsen, een zus van Lie Helsen. Aan de bewaakte overwegen werden wachthokjes geplaatst. De bareelwachtsters breiden er aan de lopende band kousen of haakten heelder beddenspreien als tijdverdrijf. De mannen “klapten” over de duiven met “toevallige” bezoekers of speelden kaart.

Van Caimere Josephus Franciscus Ferdinandus (1909 - 1984) werd Nijlens laatste stationschef (1958 - 1969).

Foto: Verzameling Jos Van Caimere.

De “chef van de statie” werd meestal geïmporteerd van elders, soms zelfs “uit de Walen”. Hij genoot algemene achting en behoorde tot de notablen van het dorp. De eerste stationschef van Nijlen heette Louis Bakelies. De laatste was Nand Van Caimere, geboren te Lint in 1909. Zijn zoon Jos volgde hem niet op, maar hij bewoont vandaag met zijn vrouw Anna Willems wel het stationsgebouw.

Overweg nummer 44 in Nijlen

De Belgische Spoorwegen en het gemeentebestuur van Nijlen hebben het elkaar nooit erg moeilijk gemaakt, tenminste als dat kan blijken uit de schaarse briefwisseling.

In 1925 vraagt het gemeentebestuur om een schuilhokje te bouwen aan het spoor naar Lier. “De statie hier staat langs een verkeerden kant en hierdoor (ontstaat) groot gevaar. De

meeste mensen moeten overstappen”, argumenteren de gemeentevaderen. Men stelt geen hoge eisen: her en der rondslingerend hout mag gerust aangewend worden als bouw materiaal! De NMBS laat zich echter niet vermurwen: ingevolge de geringe geldmiddelen kan “de oprichting eener schuilplaats voor de (nieuwe) statie van Nylen thans niet in overweeging genomen worden”.

In 1927 gaan de “Bureelen van den Heer Van Gijsel, E.A. Ingenieur Baan- en Bouwdienst – Antwerpen-Middenstatie” akkoord om de “uitbatingweg” tussen de barelen van de Statiestraat en de Bevelsesteenweg (het eerste stuk van de huidige Spoorweglei) “in de klein wegenis te rangschikken”. De gemeente wordt meteen gevraagd voortaan het onderhoud van deze weg te verzekeren. In 1928 wordt de “losweg” tussen de barelen van de Bevelsesteenweg en de Rector de Ramstraat eveneens afgestaan door de Spoorwegen.

In dezelfde brief van 28 juni 1928 lezen wij nog een belangrijke mededeling van de Spoorwegen over de bareel aan de Bevelsesteenweg: “Tevens meld ik U dat mijn beheer beslist heeft de bewaking aan overweg nr. 44 af te schaffen van 22 tot 5 uren en de barreelen gedurende deze tijdspanne in gesloten stand te grendelen. Gedurende de nacht zou het verkeer dus geschieden langs overweg nr. 45”. Voor wat, hoort wat blijkbaar. Ook in die tijd. De gemeente kreeg een stuk Spoorweglei, maar moest genoeg nemen met een ’s nachts afgesloten bareel in het centrum van de gemeente! In 1932 poogt men nog een stap verder te gaan. “Er bestaan in uwe gemeente 3 bewaakte overwegen op minder dan 300 m afstand van malkander”, stelt de NMBS vast. “De bewaking dezer overwegen geeft aanleiding tot groote uitgaven welke, bijzonderlijk in dezen krisistijd, dienen verminderd.” De Spoorwegen stellen dan ook voor “een gekasseiden weg” langs het spoor tussen de (huidige) J.E. Claeslaan en de Bevelsesteenweg aan te

leggen en bareel 44 van de Bevelsesteenweg volledig te sluiten. Wij nemen aan dat het gemeentebestuur hiermee niet akkoord is gegaan. Tot op vandaag is de overweg immers open... al steekt volgens sommige zegslieden af en toe het sluitidee weer eens de kop op!

Meer heibel ontstond in 1959 rond het onverkwikkelijke besluit om de treinhalte Nijlen af te schaffen. In 1970 stopte na aanhoudend protest de trein gelukkig weer te Nijlen en de elektrificatie van het Nijlense spoor in 1981 bracht gefundeerde hoop op een betere toekomst. Nijlenaar Rigo De Nolf (en hij niet alleen!) kwam in de jaren zeventig onversaagd op voor het treincomfort van zijn dorpsgenoten. Hij blijft dan ook als “treinestopper” in het dorpsgeheugen van Nijlen voortleven!

Het dorpsgeheugen en de roet...

Jos Van Caimere is de zoon van de laatste stationschef te Nijlen. Fier toont hij ons het beduimelde getuigschrift van stationschef dat zijn vader Nand in 1946 behaalde. Nand werd eerst chef in Berlaar, waar hij met zijn familie woonde in het oude station van 1864. In Nijlen ging Jos als jongen vaak babbelen met Boni Aerts, die werkte in het seinhuisje op de hoek van de Claeslaan en de Spoorweglei. Hij herinnert zich ook nog hoe er een magazijn was aan de loskade achter het gemeentehuis en hoe er een rits “roetvolk” in en rond het station evolueerde. Hij vertelt over een “piqueur”, een “dépêchedrager”, een onderchef. Vrouw Anna voegt er de telefonistes bij. Merkwaardig was ook de functie van “lampist”: die man moest geregeld de seinlampen met petroleum vullen. Het huisje, waar oorspronkelijk ook de toiletten waren van “de nief statie”, was daartoe ingericht. Het station had verder nog een kolenkelder en beschikte oorspronkelijk over twee gescheiden wachtzalen (1ste + 2de klas en 3de klas). De Nijlenaar zal zich herinneren hoe fraai chef Nand Van Caimere “zijn” station met

De overweg aan de Woeringenstraat - Rector de Ramstraat. Het herenhuis, links op de achtergrond, samen met de lage huisjes links vormen vandaag nog een herkenningspunt. Het schuilhuisje van de bareelwachter is inmiddels verdwenen. Het maakte plaats voor een hoogspanningscabine. De foto werd blijkbaar voor de elektrificatie van Nijlen (1928) genomen. (Foto verzameling Fons Lenaerts)

bloemen versierde begin de jaren zestig. Hij heeft trouwens ooit de onderscheiding “mooiste station” gewonnen. De dagtaak van de chef begon ’s morgens om 6 uur. Op het middaguur was hij vrij tot vier uur in de namiddag. Dan hervatte hij zijn taak tot circa zeven uur ’s avonds. Nand schuwde daarbij zeker het gewone werk niet. Zo verzorgde hij het loket als op het einde van de maand de abonnementen moesten hernieuwd worden. In zijn vrije tijd werkte Nand in zijn fraaie tuin langs het spoor en verzorgde zijn duiven.

Alice Dielens – Celis vertelt ons hoe haar moeder enkele jaren bareelwachster was aan de overgang van de Rector de Ramstraat en hoe de familie in het spoorweghuisje aan de overgang van de Molenstraat gewoond heeft. Haar moeder deed dat werk overdag. ’s Nachts werd die job wellicht door mannen overgenomen. Haar vader werkte ook aan het spoor, zoals dat meestal het geval was met bewoners van “roethuizekes”.

Wilfried Demeurichy weet dat zijn vader aan het spoor gestart is als bareelwachter. Later werd hij plan-afdrukker te Antwerpen. Ook groot-

vader Louis Van Humbeek werkte bij de spoorwegen. Wilfried herinnert zich hoe de treinen per telefoon aangekondigd werden in de wachtershokjes en dat daar een stel kleurige seinvlagen waren.

Albert Demeurichy bouwde een loopbaan uit bij de spoorwegen, startend als bareelwachter te Nijlen. Bemerkt op de foto ook het detail van een rolbareel, die moest “gedraaid” worden. (Foto Wilfried Demeurichy)

Paula Hens (alias Paula van Jef Van Schoor) herinnert zich nog levendig het spoorwegverleden van haar familie. Vader Jef (Van Schoor) Hens werkte aan het spoor als lader. Hij ontkoppelde en koppelde treinen op de uitwijksporen, waar onder meer kolen gelost werden voor het bedrijf “Van Schoor” ofte Hens. Hij controleerde ook de abonnementen, en vergat daarbij heel correct zijn eigen kinderen niet. Een bijzondere taak was wel het vullen van de petroleumlampen in de “lampisterie” van het wc-huisje. Amelie Bertels, moeder van onze zegsvrouw, was samen met de vrouw van Stoelen bareelwachster aan de Rector de Ramstraat. Vanuit de “barak” in Bouwel werd de aankomst van een trein per telefoon gemeld in het wachthokje aan de Rector de Ramstraat. In een groot boek moest telkens het nummer van de passerende trein en het uur genoteerd worden. Op een gegeven ogenblik, weet Paula nog, werden ineens alle bareelwachsters afgedankt.

Lie Helsen, geboren in 1911, is een zeer kranige getuige. Zij is ook gedurende twee jaar bareelwachster geweest aan de overgang van de Rector de Ramstraat. Zij vertelt hoe een grote boerenverhuis (dus met verschillende karren) opgehouden werd voor een bewaakte overweg (in de Boshoeck?). Na veel gepraat stemde de bareelwachter ermee in om de karren één voor één het spoor te laten dwarsen. Tot zijn ontzetting reed heel de karavaan meteen door, zodat de laatste kar ei zo na aangereiden werd door de aanstormende trein! Lie vertelt nog hoe er tijdens de mobilisatie in 1939 Waalse soldaten op de Boshoeck ingekwartierd lagen. Toen zij stro gingen halen voor hun slaapzakken, reden zij onder een trein. Droevige balans : drie doden.

Marus Helsen, de vader van Lie, had meer geluk toen een “losse geit” (een locomotief) hem aanreed in de Boshoeck. Het moet ergens in de jaren 1950 geweest zijn. Marus was in een wijkwinkeltje wat snoep gaan kopen

voor de kleinkinderen. Hij zag toen al niet goed meer en hoorde, toen hij midden op het spoor stond, een locomotief naderen. Hij raakte in paniek en wist niet meteen weg te raken. Hij viel languit tussen beide rails. De locomotief reed letterlijk over hem heen... zonder veel erg: Marus "kwam er vanaf" met enkele schrammen aan het hoofd. Toch werd dit voorval, naar eigen zeggen, het ergste wat Marus in zijn leven (hij werd 89) overkwam. Het heeft in elk geval zijn laatste jaren getekend, aldus dochter Lie Helsen.

Lie is de Spoorwegen nog dankbaar voor een pensioensupplementje dat zij trekt voor haar twee jaar aan de bareel van de Rector de Ramstraat...

Lie Helsen.

Maria Van den Bogaert is een nicht van Lie Helsen. Bij het opmaken van haar stamboom ontdekte zij hoe

Nog een fraaie foto van Nijlens eerste station met bijgebouwen. *Bemerk ook het rangeerspoor. (Foto verzameling De Poemp)*

spoorarbeider Cornelis Boij van Starbroek in 1857 Johanna Verelst van Nijlen trouwde... Het spoor bracht de geliefden bij elkaar en lag aan de basis van een nieuwe familie!

Chris Aerts is eveneens stamboom-specialiste. Stamvader Hammels was een schaapherder uit Schiedam in Holland. Midden de 19de eeuw kwam hij te Nijlen toe, zag dat het er goed was, en ging per trein terug naar Holland om er zijn schapen op te halen. Volgens de familieoverlevering is zijn hond de trein heel de reis achternagelopen... Haar tante Mit Hammels was één der talrijke

gewonden in de treinramp van Lier in 1943.

De betovergrootvader van landmeter **Herman Engels** was ingenieur bij de Belgische Spoorwegen. Hij overleed schielijk in 1844. Overgrootvader Herman ("papa") Engels huwde in 1860 met Suzanne Breugelmans en kwam dat jaar in Nijlen wonen. Hij was een irrigatiespecialist en hij heeft zo ook bijgedragen tot de ontwatering van de nieuwe spoorlijnen in de Kempen. Zo toch zegt het familiegeheugen. *(vervolgt)*

Walter Caethoven.

Grote Ontmoetingsdag
van De Poemp
op zondag 23 oktober 2005

Om de twee jaar organiseert De Poemp een "Grote Ontmoetingsdag voor binnen- en buitendorpse Nijle-naars". Dit jaar doen we dat op zondag 23 oktober vanaf 14 uur. Méér over deze plezante afspraak volgt later. Noteer de datum alvast!

Oudste inwoner van Nijlen

In Memoriam Gerard Peeters

Onze lezers zullen zich herinneren hoe wij in 2003 uitgebreid de 100-jarige Gerard Peeters huldigden. Gerard overleed ondertussen op 13 april 2005, voluit 102 jaar oud. Tot

Gerard Peeters

enkele weken voor zijn overlijden woonde hij nog zelfstandig in zijn huis in de Vekenstraat. De oudste inwoner van Nijlen werd geboren in 1903 en trouwde in 1934 met Mit Vermeulen. Samen hadden zij elf kinderen, van wie er nog acht in leven zijn. Gerard Peeters was een gedegen diamantbewerker. Samen met zijn grote familie gedenkt De Poemp hem genegen!

Een gebouw met geschiedenis:

De pastorie van Kessel

Eeuwenlang woonden de Kesselse pastoors, kosters en kapelaans naast elkaar in drie kleine woningen aan de Bolbaan, nu Kesseldorp, rechtover de kerk. Aan priesters had Kessel eeuwenlang geen gebrek. Sinds de helft van de 15de eeuw waren er vast benoemde kapelaans die de dienst van de Salvatorkapelanie waarnamen. Tussen 1435 en 1626 zijn er twaalf gekend.

De pastorie van Kessel. Vinden we hier de oudste kelders van het dorp?

De kapelaans hielden zich niet bezig met de zielzorg, wat wel het geval was met de latere onderpastoors. Stockmans vermeldt onder de rubriek “Lijst der eerw. heeren onderpastoors van Kessel”: *Alhoewel de plaats van onderpastoor slechts ten jare 1754 feitelijk werd opgericht, was hier nochtans reeds sedert eeuwen een hulppriester, onder de naam van matricularius of koster; ...hoe weinig ook bezoldigd of niet, was de minste plaats in de XVe en XVIe eeuw zeer betracht, daar er (een) overvloed van priesters was*. Voor de periode tussen 1453 en 1754 vermeldt het archief van de Sint-Gummaruskerk van Lier (en ook Stockmans) een zestigtal namen van matricularii die bijna allemaal priester waren. Pas in het jaar 1754 werd, zoals bovenvermeld, na heel wat moeilijkheden

met het kapittel van Lier de eerste onderpastoor benoemd. Die verving in feite de gaande en komende kapelaans.

In 1585-1586 werden de drie huisjes *uit grote nood* verkocht. Pastoor Luyten noteerde dat *het zijne seer vervallen synde afgebroecken (werd) ende ick heb den timmer verbrant en dat noch iet en dochte (deugde) aen die kercke laten verepareren*. In die verschrikkelijke tijd ging hij *ten eeuwigigen dage* op de zolder van de sacristie wonen. De deken vond dit enkele tientallen jaren later, toen de toestand wat beter werd, toch nogal minnetjes en raadde de Kesselaars aan een degelijke woonst voor de pastoor te zoeken. Die kreeg hij in 1618 in het H.-Geesthuis. Deze woning ontleende die naam aan *de tafel van de H. Geest* of het armenbestuur,

dat als taak had de noodlijdenden van de parochie te onderhouden. Het werd hem toegewezen op voorwaarde dat hij de arme mensen van de parochie gratis en levenslang zou dienen. Als er soldaten hun tenten in het dorp opsloegen - wat menig keer gebeurde -, moest hij een deel van de pastorie afstaan, meestal om er officieren in onder te brengen. Het H.-Geesthuis werd vergroot ten tijde van pastoor Raes (1657-1664), een priester die volgens zijn devies *raesde naer deugd*. In 1716 was het huis van den arme volledig vervallen en *niet meer woonelyck*. Pastoor Smeyers liet het toen op eigen kosten volledig herstellen. Hij liet er ook een nieuwe stal *of houthuys* bijbouwen.

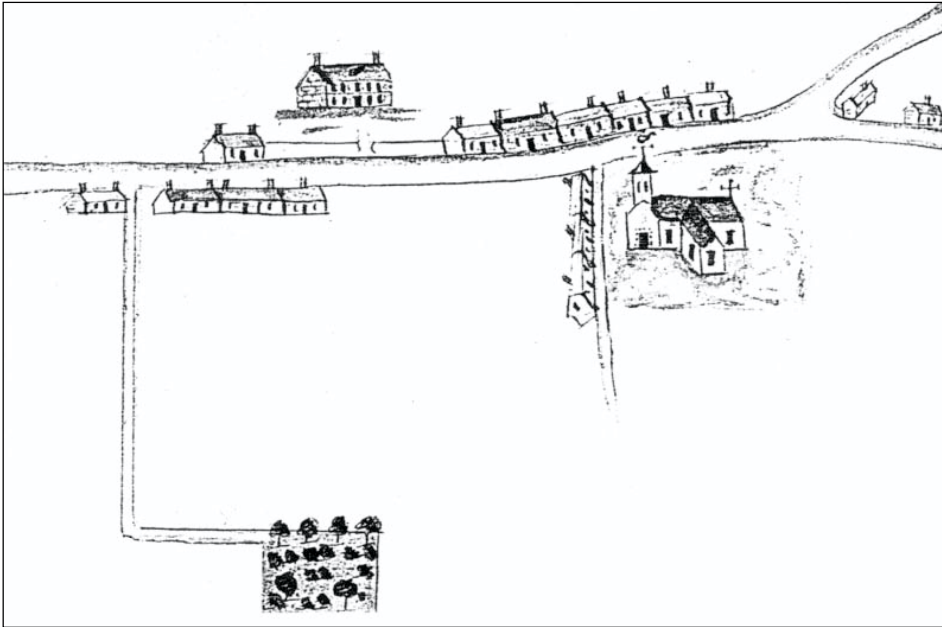
Nieuwe pastorie

Op 15 mei 1772 werd een nieuwe pastorie gebouwd door pastoor Hendrik Snijers of Smijers. Er is dan sprake van de *grote camer*, de huidige living van onze pastoor, ook de bisschopskamer genoemd. Ze werd ook gebruikt door de gemeente, die er o.a. de rol van de gemeentebelasting samenstelde.

Tijdens de Franse Revolutie werd de pastorie in beslag genomen en als *zwart goed* op 14 Ventôse of 4 maart 1799 verkocht. Volgens Stockmans was de eerste huurder van de pastorie Henri Sourbain, *garde général des eaux, bois et forêts* (Waters en Bossen) van het *Département des deux Nèthes*. Hij beklagde zich over het feit dat de woning overhoop lag, onbemeubeld én te vochtig was. Hij verhuurde ze verder aan de Kesselaar Jacob Dens voor de som van 50 gulden per jaar.

Vrederecht

De pastorie deed enige tijd dienst als het vrederecht van het pas opgerichte kanton Berlaar. Op *de vierde*

Figuratieve voorstelling van de Kesselse dorpskom in 1794 (detail). Het straatje links is in Kessel bekend als "het Cinemastraatje". Het leidt naar het Gasthuisbos, dat tot vandaag bos gebleven is! Op het originele document dat bij het OCMW van Lier berust, vinden wij ook nog de houten molen aan het kruispunt van de Liersesteenweg en de Terlakenweg terug.

complementaire dag jaar 9 (1801) legde de *juge de paix* een klacht neer bij de *maire* of burgemeester van Kessel. In het Frans, al verbleven ze maar op enkele stappen van elkaar! De vrederechter François Van den Bosch, woonachtig in Kessel in nummer 109 van de eerste sectie, verklaarde dat hij van zijn secretarisgriffier *citoyen* Christophore Van Laer vernomen had dat tijdens de nacht "une bande de garotteurs" of een bende knevelaars, in de streek *binders* genoemd, trachtte binnen te dringen. Blijkbaar zonder succes. Ze gooiden een steen door één van de ramen van de plaats waar de griffier lag te slapen. Die trok het gesneuvelde venster open en riep: *arrêtés chanfoutres*, waarop de bende "*sjamfoeters*" zich uit de voeten maakte.

De *maire* ondervroeg een oude buur van de pastoor, n.l. kleermaker Petrus Van den Bulck. Eén van de vragen luidde: *ofte hij geen gerugt op de straete had gehoort ontrent het huys genaempt de pasterije?* Pier Van den Bulck had wel iets gehoord, maar hij dacht dat *het volk was welke 's zaterdags 's avonds in de plaetse* (dorpskom) *komen om hun te laten scheeren, ofte jongheijd welke gemeynelyk* (gewoonlijk) *op zaterdagen*

's avonds laet op de straete loopen. Wellicht hadden de kerels het op de gehate vrederechter Van den Bosch gemunt. Hij was de man die de klokken uit de torens en de kruisen van de kerken liet halen, en de spot dreef met al wat voor onze mensen heilig was. Op een dag nagelde hij in de kerk van Berlaar de lijst van de voor de legerdienst opgeëiste jonge mannen op het hoofd van... "Ons Heer", dit tot algemene verontwaardiging en woede van heel het dorp. Toen kwam hier het volk op straat. Een verbitterde en helemaal niet bange jonge vrouw riep... "Laat ons vrouwen op hem aftrekken. Wij zullen hem vinden, Vandenbosch. Ik zal vooruitgaan en hem zijn hart uit het lijf halen".

Privaat bezit

Begin maart 1812 was de in beslag genomen pastorie nog steeds privaat bezit. De eigenaar was bereid om ze te verkopen tegen de prijs van 6.750 frank. Door een huuraanpassing in januari 1821 leren we de eigenaar kennen, n.l. niemand minder dan ridder J. van Praet-Geelhand, de eigenaar van het in 1914 verdwenen Hof van Laken, het oude Kesselhof. Zijn dochter zou een halve eeuw later het kasteel van de Bogaertse

Heide – het nieuwe Kesselhof – bouwen. De gemeentekas noch de inwoners konden op dat ogenblik de koop regelen. Pas in 1826-1827 kwam de pastorie in het bezit van de gemeente Kessel.

Verdieping

Op 1 december 1870 werd er volgens een aantekening van pastoor Biddeloo in Antwerpen, 'in het huis van het gouvernement', overgegaan tot de aanbesteding voor het optrekken van een verdieping boven de bestaande pastorie. Aannemer Zomers van Rumst nam het werk aan voor 6.200 frank, een bedrag dat pastoor J. B. Biddeloo voor zijn rekening nam. De oorspronkelijke dakvorm bleef behouden. Tijdens de metselwerken werd het dak 'met vijsblokken omhoog gewonden' of opgevijseld en onveranderd op de verhoogde muren verankerd. Had de oude pastorie voordien al een verdieping? In het Lierse O.C.M.W. wordt een 18de eeuwse schets van de Kesselse dorpskom bewaard waarop de pastorie op die manier afgebeeld staat.

Oudste kelders van Kessel?

Bijna 400 jaar hebben de pastoors van Kessel op deze plaats gewoond. Het voormalige *Heiligh Geesthuys* werd reeds in 1436 vermeld. Van het oorspronkelijke gebouw rest waarschijnlijk nog bitter weinig buiten de kelders. Die zijn vermoedelijk de oudste van heel Kessel.

De pastorie werd bij ministerieel besluit van 08.12.2000 opgenomen op de monumentenlijst en is sindsdien een beschermd gebouw (dat een lik verf goed zou kunnen gebruiken). In de dorpskom staan er nu drie historische monumenten, n.l. de kerk (die al meer dan dertig jaar wacht op een dringende binnenrestauratie), het gemeentehuis en de pastorie. Ze zijn alle volledige eigendom van de gemeente. Biedt dat voldoende waarborg voor de bescherming van het historisch erfgoed?

Frans Lens.

*De afgebrande St.-Willibrorduskerk in 1914
(Fotoarchief Herman Engels)*

Ongelooflijk welke schatten soms op zolder gevonden worden! Zo ontdekte Poempist Herman Engels een reeks oude, glazen negatieven met familiefoto's, maar ook deze foto's van de in 1914 afgebrande St.-Willibrorduskerk. We publiceren er een panoramische fotomontage van

Walter Caethoven naast. Die foto toont ons de Nijlense dorpskom anno 2004. Al bij al een toch een merkwaardige bijdrage aan ons (grafisch) dorpsgeheugen!

Het kerkplein anno 2004. Koning auto is rijkelijk en permanent aanwezig!

*Mensen aan
De Poemp*

Jos Bastiaens, 03.481.81.90
Hypoliet Budts, 03.481.69.27
Walter Caethoven, 03.481.85.70
Hendrik Claes, 03.481.82.58
Flor Dieltjens, 03.481.70.41
Herman Engels, 03.481.84.11
Jef Hermans, 03.411.02.78
Frans Lens, 03.480.04.81
Rosette Rymenants, 0479.436.614
Jos Thys, 03.411.21.98
Pol Van Camp, 03.481.74.38
Ludo Van Gestel, 03.481.85.47

Het grote Netedal

Op zaterdag 11 en zondag 12 juni organiseren Frans Lens en J. De Ceuster een tentoonstelling over **het grote Netedal tussen Lier en het Schipke**. Plaats van het gebeuren is het Dolhuis in het RVT van Berlaar. De Cultuurraad van Berlaar en het Davidsfonds van Kessel verlenen hun medewerking. Ook al komt de tentoonstelling later in het jaar misschien nog naar Kessel, toch wordt nu een prachtige gelegenheid geboden om méér te vernemen over beide Neten, scheepvaart, wadden en (stuw) bruggen, los- en laadplaatsen, overstromingen, de krans van kastelen... Kortom : een aanrader!

Tentoonstelling en boek 150 jaar spoorweg

Tijdens het feestweekeinde van 23 en 24 april 2005 reed onder grote belangstelling een historische stoomtrein op de lijn Lier - Turnhout. Maar daarmee is de viering nog niet afgerond! Vanaf 1 augustus komt er een reizende tentoonstelling over 150 jaar spoorwegen in de Kempen naar de patio van het Nijlense gemeentehuis. Deze interessante tentoonstelling is vrij te bezoeken tijdens de bureluren tot 16 september. Kom dus zeker eens langs!

Ook het boek "150 jaar spoorwegen in de Kempen" krijgt veel belangstelling. Wie nog een exemplaar wil bemachtigen, kan tot nader bericht terecht bij Annelies Tack op de dienst Cultuur van het Nijlense gemeentehuis, telefoon 03.410.02.34. Om de

Ludo Van Gestel kreeg bijgaande foto in bruikleen van Roger Hendrickx. We belanden andermaal in 1952 bij de vorming van de stoet voor pastoor Martin op de Kesselsesteenweg.

We herkennen, van links naar rechts, vooraan, knielend: Stan Cools, Walter Van Houtven (half verborgen),

Walter Van Tendeloo, René Van Looy, Marcel Smets, G. Verhaegen, Louis Lemmens, ?

achteraan, staand: Gerarda Horemans, Monique Hermans, ?, Lea Hendrickx, Agnes Voets, Mia Van Tendeloo, Maria Noeninckx, Maria Van Looy, Mia Anthonis, Maria Gerits, Maria Peeters, Simonne Noeninckx, Vera Peeters, ?, ?, Verhaegen, ?, Jos Van Looy, ?, Mathilde Van Tendeloo, ?, Herman Horemans, Mariette Cools, ?

We geven toe niet altijd even zeker van ons stuk te zijn. 't Is dan ook ruim een halve eeuw geleden... Wie van onze lezers vult de vraagtekens nog in?

We kennen er nog meer...

De foto in Poemp 46 werd genomen bij de inhaling van pastoor Martin op 24 augustus 1952. De wagen van de Kesselsesteenweg stelt de tien geboden voor. Paul Demeersman weet, op een paar vraagtekens na, nog heel de bemanning. Hij herkent, telkens van links naar rechts:

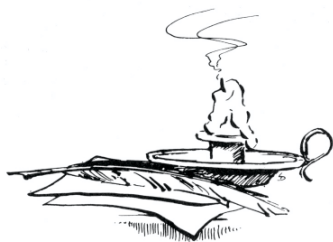
Achteraan, staande : Staf Stabel, Augusta Peeters, Roza Henderickx,

? Engels, Roza Peeters, Julie Verwerft, Jeanne Vervekken, Philomena Van Regenmortel, Maria Dieltjens, Philomena Van Loock, Frans Heylen, Alfons Vercammen, René Dieltjens, Martha Torfs, Jozef Van Loock en François Driesen.

Knielend, middenste rij van acht te beginnen bij het herdertje met de gestreepte hoofdband: Leon Driesen,

Jos Maes, Hugo Keuleers, Frans Bruyndonck, ?, René Dillen, Jef Driesen, Fien Storms ("De Knaep").
Voorste rij : Louis Peeters, Roger Grielen, Giselle Driesen, Godelieve Helsen, Marc Huybrechts, Paul Demeersman, Leo Demeersman, Marcel Heylen.

Hartelijk dank, Paul!

Werkten mee aan dit nummer :

Redactie : Jos Bastiaens, Hypoliet Budts, Walter Caethoven, Rik Claes, Flor Dieltjens, Jef Hermans, Frans Lens, Jos Thys, Pol Van Camp, Ludo Van Gestel

Fotografie : Walter Caethoven

Tekeningen : Dirk Lieckens, Marc Verreydt

Grafische vormgeving en zetwerk : Walter Caethoven

Eindredactie : Rik Claes

© 2005 - Heemkring Davidsfonds Nijlen

Nieuwe abonnementen : Stort 7 Euro op rekening 853-8126108-62 van DF Nijlen met vermelding van naam, adres en "abo Poemp".

DE POEMP □ DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN □ TWAALFDE
REEKS □ NR. 47 □ ZOMER 2005 □ V. U.: WALTER
CAETHOVEN - ZANDVEKENVELDEN 12A - 2560 NIJLEN